
Z ČINNOSTI PSYCHIATRICKÉ SPOLEČNOSTI ČLS JEP

Zpráva o činnosti Psychiatrické společnosti ČLS JEP za období červen 2004 – červen 2006

**Předneseno a schváleno na valné hromadě členů Psychiatrické společnosti,
konané u příležitosti celostátního sjezdu ve Špindlerově Mlýně 8. - 10. června 2006.**

Jménem výboru Psychiatrické společnosti předkládáme zprávu o činnosti za období od června 2004 do června 2006, výčet činností, úsilí, snah, úspěchů i dluhů výboru od našeho posledního sjezdu před dvěma roky zde ve Špindlerově Mlýně.

PERSONALIA

Začínáme smutně, ale nelze nezpomenout zasloužilých členů naší společnosti, kteří nás opustili: prof. M. Bouchal, známý brněnský psychiatr, propagátor lékařské psychologie, hypnózy, pacientské komunity, sběratel anekdot a moudrý člověk. MUDr. J. Nesvadba, dynamicky orientovaný pražský psychiatr a známý spisovatel, MUDr. J. Váňa, emigrant, který u nás zaváděl psychiatrickou epidemiologii, prof. Z. Matějček, slovnatý dětský psycholog, plodný autor a lidský propagátor rozumného rodičovství s komunikačním darem, doc. J. Dobrý, nesmírně vzdělaný tichý filozofující pražský psychiatr a konečně prof. K. Náhunek, přednosta brněnské psychiatrické kliniky a celoživotní badatel v psychofarmakologii. Všem jim patří dík a vzpomínka na jejich zásluhy o českou psychiatrii.

Byly ale i události radostné: prof. J. Raboch byl jmenován čestným členem Světové psychiatrické společnosti, prof. C. Hóschl byl zvolen budoucím prezidentem (2007-2008) Evropské asociace psychiatrů. Prof. P. Zvolský byl oceněn prezidentem republiky vyznamenáním Za zásluhy II. stupně, prof. J. Rabochovi byla udělena Čestná medaile ČLS JEP, doc. F. Faltusovi bylo uděleno Zvláštní uznání ministra zdravotnictví za mimořádný přínos pro české zdravotnictví a dále Čestná medaile ČLS JEP a medaile 1. LF UK. MUDr. M. Anders byl jmenován zástupcem šéfredaktora časopisu Česká a slovenská psychiatrie. Doc. Smolík byl zonálním reprezentantem WPA pro střední a východní Evropu do r. 2005.

Výbor Psychiatrické společnosti udělil dvakrát Kuffnerovu cenu, kterou podporuje společnost Zentiva: za rok 2004 publikaci Seifertová D., Praško J., Hóschl C. (Ed.): Postupy v léčbě psychických poruch, a za rok 2005 monografii Malá E.: Schizofrenie v dětství a v adolescenci.

V dubnu r. 2005 končilo výboru čtyřleté funkční období a byly vypsané řádné volby. Po celé období 2004–2006 pracovali jako členové výboru prof. J. Raboch (předseda), prof. C. Hóschl, dr. Z. Bašný (místopředsedové), dr. P. Baudiš (vědecký sekretář), prof. J. Libiger, prim. J. Rektor (pokladník), prof. S. Kratochvíl a dr. J. Praško. Prof. E. Češková, prim. I. Tůma a prim. P. Popov byli nově zvoleni namísto prof. J. Boučka, prof. I. Drtílkové a dr. J. Vaňka. Nově byla zvolena i revizní komise ve složení prof. J. Bouček (předseda), prof. I. Drtílková, dr. E. Hermann.

Novými čestnými členy Psychiatrické společnosti byli zvoleni MUDr. Z. Bašný, prof. J. Libiger a ze Slovenska prof. I. Žucha a prof. V. Novotný (oba Bratislava).

V současné době má Psychiatrická společnost přes 1100 členů. A to přesto, že pro neplacení členských příspěvků muselo být zrušeno členství 47 (v r. 2004) a 18 (v r. 2005) členům.

ČINNOST DOMÁCÍ

Hlavními oblastmi činnosti výboru byly otázky zdravotnické, sociální a lidskoprávní, činnost legislativní, expertizy pro ministerstva zdravotnictví, spravedlnosti, práce a sociálních věcí, pro pojišťovny, dále personální záležitosti, organizační problémy psychiatrických zařízení, postgraduální výchova, stížnostní agenda, propagace, destigmatizace psychiatrie a styk s médií, organizace psychiatrických (domácích i zahraničních) akcí, publikační činnost, informování členské základny, koordinace sekce Psychiatrické společnosti, hospodářské a finanční otázky, reprezentace společnosti před mezinárodními organizacemi (WHO, WPA, UEMS, AEP, sesterské zahraniční psychiatrické společnosti), oceňování úspěšných publikací i osob a další.

Již zcela obvyklými akcemi jsou každoděsíční dopolední schůze Psychiatrické společnosti, které připravují jednotlivá významná psychiatrická pracoviště a která mají zajištěnu vysokou návštěvnost. Odpolední schůze pořádá výbor anebo jednotlivé sekce společnosti. V r. 2005 byly všechny

věnovány přípravě a diskusi o vodítkách psychiatrické péče. Příliš mnoho ohlasů ale nevyvolaly. Vyšší návštěvnost mívají vybrané monotematické programy, např. Novinky v psychofarmakologii, nebo Pohledy nepsychiatřů na psychiatrii.

Tradicí se staly celostátní sjezdy, které organizační výbor v čele s prof. Rabochem situoval trvale do Špindlerova mlýna (v r. 2006 jde o 6. setkání). Jsou sešlostí kolem 600 účastníků a jsou úspěšné jak po stránce odborné, tak i společenské a finanční. Jsou vydatně podporovány farmaceutickými firmami a představují (spolu s konferencemi psychofarmakologickými, psychoterapeutickými a konferencemi biologické psychiatrie) pilíře postgraduálního vzdělávání.

Výbor podporoval a organizoval každé dva roky udílení společné ceny APA a Psychiatrické společnosti, spočívající v podpoře výzkumné práce. Za vítěznou studii jsou autoři přijati k pobytu na vybraném pracovišti v USA a finančně podpořeni částkou do 60 000 Kč.

V r. 2004 získal cenu MUDr. M. Kopeček (PC Praha) za práci o PET vyšetření při léčbě risperidonem, vítězem v r. 2006 se stal MUDr. T. Kašpárek (PK Brno) prací Morfologie šedé hmoty mozku u schizofrenie.

Výbor podporoval a vybíral mladší psychiatry (do 35 let) pro akce pořádané WPA, udílel na sjezdech ceny za tři nejlepší postery a snažil se o generační obměnu funkcionářů a aktivistů.

Soustředěné úsilí věnoval výbor diskusím a sestavení vodítek psychiatrické péče (terapeutické postupy u jednotlivých diagnostických kategorií, vzorové psychiatrické vyšetření, legislativa a omezovací prostředky). Jde o druhou verzi („Zásady správné léčby v psychiatrii“, Supplementum 4, ČS Psychiatrie, 1997), („Doporučené postupy psychiatrické péče“ Galén, 1999), dlouhodobé snahy o sjednocení a legalizaci správné psychiatrické praxe. Konečná diskuse se vedla na tomto sjezdu a očekává se jejich publikace na podzim tohoto roku. Na vodítkách psychiatrické péče jsme spolupracovali s Psychoterapeutickou společností ČLS JEP a Českou neuropsychofarmakologickou společností. Se Společností všeobecných lékařů jsme se podíleli na tvorbě vodítek pro praktické lékaře tématy „úzkostné poruchy“ a „deprese“.

Před dvěma roky byla založena ve spolupráci s firmou Glaxo-Smith-Kline internetová stránka společnosti. Byly zde publikovány zápisy z jednání výboru, aktuální zprávy a též texty vodítek jako podnět k diskusi a další informace. V brzké době bude spolupráce se jmenovanou firmou ukončena a podporu převezme jiný z pěti seriózních zájemců.

Nejčastěji se výbor zabýval otázkami organizace, funkce, financování a plánování zdravotnické, resp. psychiatrické péče. V dohodovacím řízení navrhoval nové zdravotnické výkony v sazebníku výkonů: fototerapii, transkraniální magnetickou stimulaci, platbu za ošetřovací den na psychiatrických odděleních

nemocnic a v denních sanatoriích, časové limity pro psychiatrické vyšetření, dále systém propustek, kategorizaci psychiatrických nemocných, síť psychiatrických zařízení a spádové oblasti, přístup pacientů do psychiatrické dokumentace, návrhy nových zákonů s novelizacemi (zákon o zdravotní péči, zákon o důchodovém zabezpečení aj.), vykazování nemocných s Alzheimerovou chorobou, indikace pro lázeňskou léčbu, vyhlášku o dispenzarizaci, uplatnění Lázní Jeseník v současné síti zdravotnických zařízení (rehabilitační programy), výhled psychiatrického výzkumu, personální standardy psychiatrických zařízení aj. Opakovaně a naléhavě upozorňoval, že psychiatrická péče je ve srovnání s vyspělými zeměmi podfinancována (odhaduje se, že psychiatrická léče se podílí na financování cca 3–4 % z nákladů na zdravotnictví, když ve vyspělých zemích disponuje 5 a více procenty).

V kategorizační komisi MZd zastupoval výbor doc. F. Faltus a nyní MUDr. M. Anders. Podíleli se na usměrňování lékové politiky, argumentovali proti zvyšování doplatků za psychofarmaka, zvláště u chronických a psychotických pacientů.

V akreditační komisi MZd (příprava nového systému postgraduální výchovy) nás reprezentovali prof. Libiger a prim. Tůma. Podávali řadu návrhů na zdokonalení systému předatestační výchovy (požadavky na akreditovaná pracoviště, atestační náplň (kmenová a speciální část přípravy), hloubka vzdělávání a praxe) přesto, že doposud nejsou vyřešeny základní otázky (financování, síť školicích pracovišť). Akreditace psychiatrických pracovišť byly zahájeny v lednu 2006 a v současné době jsou akreditovány psychiatrické kliniky FN a PCP. Akreditace čekají i na další psychiatrická oddělení a léčebny.

Zvláštní komise, složená za zástupců Psychiatrické společnosti (prim. Rektor, doc. Praško, doc. Hort), Psychoterapeutické společnosti a Asociace klinických psychologů, hodnotila a schvalovala akreditace psychoterapeutických výcvikových programů.

Výbor opakovaně posuzoval nové logo Psychiatrické společnosti, vypsál dokonce soutěž, ale doposud nenalezl takový návrh, který by výbor plně uspokojil.

V dubnu 2005 se uskutečnil v Poslanecké sněmovně parlamentu ČR seminář o návrhu zákona o zdravotní péči. Opakovaně projednáváný a stále odkládaný zákon se stále rozrůstá, stává se nepřehledným a stále pro nás spornými body zůstávají přístup pacientů do psychiatrické dokumentace a indikace pro přijetí do lůžkového psychiatrického zařízení bez souhlasu. Před několika dny byl zákon opět odmítnut prezidentem republiky.

Výbor vyhlásil spolu s Vondráčkovým nadačním fondem peněžní sbírku pro asijské oběti tsunami, která vynesla více než 40 000.- Kč.

Výbor kriticky hodnotil dosavadní způsob oceňování vědecké práce prostřednictvím impact faktoru a navrhl uznávání výzkumné práce i v dalších neimpaktovaných časopisech.

S radostí bylo uvítáno zařazení nového ochranného opatření, tj. zabezpečovací detence do návrhu nového trestního zákona. Radostné nadšení ale pokleslo, když nový trestní zákon nepřijala na jaře r. 2006 poslanecká sněmovna parlamentu. Tím se řešení kriminálních psychiatrických pacientů v ochranném léčení opět odkládá. Přesto jsme uvítali novou iniciativu ministerstva spravedlnosti – vypracovat návrh zákona o ochranném léčení.

Na podzim r. 2005 oslavila brněnská psychiatrická klinika 40 let své existence v nové budově.

Výbor má v osobě MUDr. P. Baudiše své zastoupení ve výboru pro lidská práva a biomedicínu Rady vlády pro lidská práva. Zde jsou častým tématem práva psychiatrických pacientů, legislativa nedobrovolného přijetí a soudní procedura při řízení o způsobilosti k právním úkonům a jiné otázky, týkající se lidských práv, např. nově šetření úřadu ombudsmana v psychiatrických léčebnách.

V únoru 2006 jednali zástupci výboru se členy výboru EU pro prevenci mučení, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT), kteří kontrolovali v ČR vězeňská, policejní, sociální zařízení a rovněž dvě psychiatrické léčebny.

Výbor schválil zásady, podle kterých bude event. doporučovat, garantovat a přebírat záštitu nad různými psychiatrickými projekty a výzkumy.

Hospodaření výboru vykazalo opět přebytky. Na finančních aktivech se podílí hlavně výtěžek sjezdu, dále členské příspěvky (400,- /včetně předplatného časopisu Česká a slovenská psychiatrie/ + 250 Kč pro Českou lékařskou společnost) a sponzoring farmaceutických firem (rozesílání pozvánek a informací). Zatím se neplánuje zvýšení členského příspěvku.

Velký kus práce odevzdala redakce našeho časopisu Česká a slovenská psychiatrie za vedení šéfredaktora doc. F. Faltuse. Náklad činí více než 1700 výtisků. Pokračovalo se v osvědčených změnách (úvodníky, zápisy ze zasedání výboru, anekdotické obrázky, diskuse, historické vzpomínky). Časopis je trvale finančně aktivní, avšak redakce musí vyvíjet v konkurenci psychiatrických časopisů stále větší úsilí v získávání hodnotných příspěvků i inzerentů. Doc. Smolík, prof. Zvolský a prof. Novotný připravili reprezentační supplementum k výročí 100 let od založení časopisu.

V r. 2004 bylo založeno občanské sdružení „Psychiatrie Praha 2008“. Zakladateli a členy správní rady jsou současní členové výboru společnosti. Záměrem tohoto sdružení je uspořádat Světový psychiatrický kongres v Praze v r. 2008 za výhodnějších finančních a daňových podmínek a v některých akcích zastoupit výbor Psychiatrické společnosti.

Od počátku roku 2005 jedná a připravuje zásadní změnu v organizaci práce, a to zřízení stálého sekretariátu Psychiatrické společnosti. Jednáme se společností Garant International s.r.o., která by převzala většinu organizačních, finančních, sponzorských, propagačních a technických povinností za poměrně pro nás výhodných podmínek.

Uvažuje se i o převzetí vydávání našeho časopisu.

Česká lékařská společnost přestala vydávat tištěný kalendář akcí svých společností. Nyní je k dispozici jeho elektronická forma s možností dodatečného vkládání dalších údajů na adrese www.cls.cz/katalog.

Významnou práci odvedly i některé sekce naší společnosti. Nelze zde zhodnotit činnost všech současných 18 odborných sekcí Psychiatrické společnosti. Možno poukázat na nejdůležitější změny a nejvýznamnější aktivity: psychosomatická sekce (pod vedením dr. V. Chvály) zaktivovala svoji činnost a pořádá pravidelné konference psychosomatické medicíny v Liberci. MUDr. O. Pěč byl zvolen novým předsedou sekce sociální psychiatrie a sekce bude pokračovat v tradičních konferencích. Novým předsedou psychologické sekce se stal PhDr. P. Goldmann (PL Bohnice), když dlouholetý předseda doc. J. Srnec na svoji funkci rezignoval. Byla ustavena nová „sekce mladých psychiatrů“ do 40 let (předseda MUDr. J. Vevera). Zasloužilé sekce psychofarmakologická (předseda doc. O. Vinař), dětské a dorostové psychiatrie (prof. I. Drtílková), soudní psychiatrie (doc. K. Hynek, dr. P. Krekule), poruch příjmu potravy (doc. H. Papežová) a psychologická (doc. J. Srnec) pořádají pravidelná setkání, zatímco sekce protialkoholní a protitoxikomanická, biologické psychiatrie a psychoterapeutická pracují ve stínu nových samostatných společností. Prim. Taraba organizuje úspěšně mnoho let v PL v Opatově konferenci o komplexní léčbě psychóz a prim. Hodková uspořádala v r. 2005 již XIII. Opařanské pedopsychiatrické dny.

Veřejné sdělovací prostředky a již tradiční kritici celé psychiatrie (MDAC, AI, CPT) se opětovně vraceli ke kritice omezovacích prostředků a zvláště síťových lůžek a fyzického omezování agresivních psychiatrických nemocných. Opět vycházeli z argumentů lidskoprávních a estetických a pomíjeli důvody medicínské a praktické. Výbor a většina psychiatrické veřejnosti setrvali na stanovisku (a bylo jako doporučení publikováno ve Věstníku MZd v lednu 2005), že ve výjimečných případech a za přísné kontroly a dokumentace je omezení některých psychiatrických pacientů v síťovém lůžku vhodnější než zvýšená medikamentózní sedace a imobilizace na lůžku. Víme, že definitivní řešení existence síťových lůžek a fyzických omezovacích prostředků vyřeší až dostatečné množství zdravotnického personálu v psychiatrických lůžkových zařízeních.

Po výčtu vcelku úspěšných snah musíme konstatovat i neúspěchy: V roce 2004 se nám podařilo i přes nezáměr až odpor úředníků Ministerstva zdravotnictví ČR prosadit vznik Komise pro implementaci koncepce psychiatrické péče jako poradního orgánu ministra zdravotnictví. Zatím se však nesplnila očekávání s tím spojená a psychiatrická koncepce nedoznala zdaleka svého uplatnění. Spíše naopak, některé koncepční plány se vyví-

její negativním směrem (ohrožení lůžkových psychiatrických oddělení nemocnic z finančních důvodů, snižování počtu lůžek v léčebnách, rozšiřování ambulantní sítě). A to vzdor tomu, že v lednu 2005 proběhla konference ministrů zdravotnictví EU a schválila „Mental Health Declaration and Action Plan for Europe“, který zahrnuje aktivity v devíti plánovaných a preferovaných oblastech do r. 2009 (mj. podporu psychického zdraví pro všechny, opatření proti stigmatizaci a diskriminaci, podporu aktivit v kritických fázích lidského života, prevenci sebevražd, primární péči o psychické poruchy, kontinuitu péče o osoby s těžkými duševními poruchami, mezirezortní spolupráci, informace o duševním zdraví a posuzování efektivity služeb, přiměřené financování). A dalším desideriem je ochablá činnost některých sekcí a nerovnoměrné aktivity jednotlivých členů výboru společnosti.

ČINNOST ZAHRANIČNÍ

Výbor měl a má úzké vztahy s World Psychiatric Association (WPA). Kandidáti do exekutivního výboru, kteří bylo zvoleni na Světovém kongresu v Káhiře v r. 2005, byli vesměs podporováni naší společností. Tento kongres a další činnost WPA byly pod lupou českých členů organizačního výboru (Raboch, Češková, Rektor, Tůma, Anders, Vevera), kteří sbírali poznatky pro následující světový kongres, který bude v Praze v září 2008. Očekává se až 10 000 účastníků. Předseda WPA opakovaně navštívil náš sjezd ve Špindlerově Mlýně. J. Raboch byl opět nominován do stálého výboru WPA pro konference.

V Evropské psychiatrické asociaci nás bude reprezentovat prof. Höschl jako prezident a výkonný výbor zvolil Prahu pro své zasedání v červnu 2006.

I v UEMS (Unie evropských lékařských společností) jsme měli své zastoupení. Prof. Hrdlička a prim. Tůma se účastnili zasedání psychiatrické sekce a hlavními tématy bylo vždy sjednocování postgraduální výchovy psychiatrů a úpravy legislativních pravidel pro psychiatrii, etické zásady apod. Naším novým reprezentantem bude nyní MUDr. L. Janů (PK Plzeň).

Impulzem pro další rozvoj psychiatrické péče v zemích Evropy mělo být zasedání ministrů zdravotnictví v Helsinkách v lednu 2005. Písemné materiály z této konference nenalezly, bohužel, odezvu ani ve veřejnosti, ani u organizátorů zdravotnictví, ale ani u samotných psychiatrů, a to

Špindlerův Mlýn, 11. června 2006

MUDr. Pavel Baudiš, CSc.,
vědecký sekretář

Psychiatrické společnosti České lékařské společnosti J. E. Purkyně

přesto, že MZd uspořádalo v květnu 2005 zvláštní seminář na téma „Duševní zdraví“. Snahy o aktivitu v preferovaných oblastech péče o duševní zdraví tak zůstávají zatím utlumené.

Vřelé kontakty byly udržovány se slovenskými psychiatry. Vzájemná účast na národních sjezdech (prosinec 2005, Vysoké Tatry, červen 2006 Jasná pod Chopkem, společný sjezd v Brně 15.-17. 9. 2007, společné psychoterapeutické konference), spolupráce při vydávání časopisu, oboustranná čestná členství svědčí o pevných vzájemných poutech.

Výbor byl v kontaktech s organizátory tradičních „Donausymposií“ – prof. Hofmann, doc. W. Schöny (Linec), kteří připravili již 21. setkání v r. 2004 v Portoroži (Chorvatsko) a v r. 2006 v Albeně (Bulharsko).

Prostřednictvím výboru byly navázány kontakty s psychiatry SRN (Badensko-Würtenbersko), které vedly k výměně názorů a zkušeností s používáním omezovacích prostředků v psychiatrii.

Mezinárodní skupina „Arbeitsrunde zur Geschichte der Seelenheilkunde“ vybrala Strahovský klášter v Praze pro své setkání s tématem „Politika a historie péče o duševní zdraví“.

Praha byla vybrána jako dějiště XIX. kongresu světové asociace sociální psychiatrie v r. 2007. Organizátorem je PhDr. F. Krch.

CELKEM

Za uplynulé dvouleté období jsme se dopracovali více úspěchů než neúspěchů. Nedošlo k žádným extrémům, reprezentovali jsme psychiatrickou obec i psychiatrii. Ale úkolů zbývá stále ještě dost:

- ovlivňování veřejnosti a destigmatizace oboru i psychiatrických nemocných,
- protěžování psychiatrie mezi medicínskými vědci,
- rozšiřování a zkvalitňování psychiatrické péče v intencích schválené koncepce a
- strážení a zkvalitňování činnosti na poli kurativy, legislativy, organizace, doškolování, výzkumu a práv psychiatrických pacientů.

Současný výbor má před sebou ještě tři roky funkčního období. Vyjadřuje upřímný dík všem, kteří mu pomáhali v činnosti Psychiatrické společnosti ČLS JEP a je připraven i nadále ke spolupráci v hájení zájmů psychiatrických nemocných, psychiatrů i celé psychiatrie.

Prof. MUDr. Jiří Raboch, DrSc.,
předseda

Dodáno redakci: 15. 6. 2006